práce návrh dotazníku, o jehož textu bude se Konference v tomto zasedání usnášeti.

3. Konference zahájí především generální debatu o této otázce a rozhodne, zdali vůbec jest ji řešiti ve formě mezinárodní úmluvy, či doporučení.

4. V kladném případě bude zahájena specielní debata o obsahu dotazníku, jehož kontury budou tudíž produktem rozpravy a stanou se rámcem, v jehož rozsahu bude otázka řešena po stránce mezinárodní. Nato schválí Konference obsah dotazníku.

5. Kvalifikovanou většinou rozhodne Konference pojmouti otázku na pořad příštího zasedání.

6. Mezinárodní úřad práce rozešle takto schválený dotazník členským vládám ve lhůtě jednoho měsíce po skončeném zasedání.

7. Na tento dotazník, který již není novum, ale prodebatovaným rámcem projednávané otázky, budou vlády povinny odpověděti v takové lhůtě, aby Mezinárodní úřad práce mohl rozeslati zprávu o definitivním stanovisku vlád, s připojením předběžného návrhu úmluvy, či doporučení (srov. sub. 3), na podkladě těchto odpovědí vypracovanou asi 4 měsíce před zahájením nového zasedání.

8. V tomto novém zasedání projedná Konference otázku takto připravenou obvyklým způsobem v jediném čtení.

Příslušná zpráva druhé pracovní komise o tomto učlenění postupu při projednávání programových bodů schválena byla plenem 88 hlasy; hlasu proti podáno nebylo. (Dokončení.)

Jar. Koudelka:

Problém dělnického vystěhovalectví.

Vystěhovalectví jest jedním z faktorů, které poučují, že světové hospodářství vyžaduje unifikace, jednoty v organisaci, výrobě i odbytu. Rozděleno v nesčetné místní obvody, ohraničené politickými hranicemi států, světové hospodářství je vydáno nejrůznějším rušivým vlivům, jak konkurenci, nabývající nebezpečné formy politického imperialismu, tak i řadě sociálních problémů, vycházejících nejen ze základního fakta sociálního podřízení práce, ale namnoze také z různého postavení pracující třídy v jednotlivých úsecích světového hospodářství. Bývá potlačováno na př. sociální zákonodárství odkazem na menší sociálně-politickou pokročilost konkurenta, nebo — což bude předmětem naší pozornosti — vzniká nadbytek pracovních sil a s ním nezaměstnanost, plodící emigraci nebo u různých států zase immigraci, což vše má opět za následek řadu dalších sociálních defektů i problémů.

Pochopit a změřit otázku dělnického vystěhovalectví a vůbec nuceného mezinárodního pohybu pracovních sil z celkového přehledu světového je proto jistě věc hodná pozornosti především naší, kteří jsme sociálními

otázkami dělnické emigrace do tak značné míry sužováni. Běží tu o objemnou studii význačného dělnického experta John W. Browna, která vyšla na podzim 1926 v Amsterodamě pod titulem »Das Wanderungsproblem und die Arbeiterklasse.*) Kniha, obsahující též zprávu o červnové londýnské konferenci o světovém vystěhovalectví, navazuje na pražský mezinárodní sociálně-politický sjezd z r. 1924 a jeho usnesení, a na podkladě důkladného mezinárodního šetření shrnuje cenný materiál a cenné úvahy o otázce světové dělnické emigrace téměř na celých 400 stranách. O významu studie nemůže tudíž býti pochyb.

Autor rozeznává trvalé vystěhování, dočasnou emigraci, ukončenou opětným návratem do vlasti a sezonní vystěhovalectví. Co do způsobu, je pak kolektivní, skupinové nebo individuelní vystěhovalectví a také vnitřní pohyb za prací z venkova do měst, do méně vyvinutých krajů a zemí velkých států (kolonií) atd. Autor se tu dotýká i naší pozemkové reformy, která měla zadržeti zemědělské obyvatelstvo na venkově. Dále třídí názory dělnictva na otázku emigrační, posuzuje ji z hlediska hospodářského, politického a sociálního, zastavuje se u působení zvlášť pokročilého vystěhovalectví na světový mír (žlutá emigrační invase přes Pacifik a pod.).

Všeobecný historický rozhled klade, podle autora, počátky emigračního zjevu do doby objevů zámořských pevnin. V průběhu 450 let zalidnila samojediná Evropa tři velké zámořské kontinenty, které čítají 160 milionů obyvatelů a přece je Evropa stále přelidňována! Evropa je skoro výlučně vystěhovalecký kontinent a snad kromě Francie, Belgie a uhelných revírů v Luxemburku a Saarského obvodu nemá žádné přistěhovalecké země. Asie — jejíž sociální fluktuaci sleduje autor již od doby stěhování židů — má svoji emigraci zatíženu známým rassovým problémem, který ztěžuje příliv emigrantů žluté rassy do Spojených států, Kanady a Australie. Tito se uchylují do zemí tropického klima, kam Evropan massově vniknouti nemůže. Jihovýchodní Asie je stále více čínská. Při populační a životní houževnatosti propadnou patrně tyto země čínskému zalidnění úplně; kromě toho směřuje čínská emigrace do Mexika a střední i jižní Ameriky. Indická emigrace — ač mocná, ale přece slabší — může směřovat pouze do jižní Asie a na Ceylon. Japonská emigrace je mírnější než čínská a indická a omezuje se nyní ponejvíce na blízké ostrovy, jižní Mandžurii a bude se ubírat patrně do Brasilie. Afrika nemá žádného vystěhovalectví, jsouc z největší části slabě zalidněna, ač přece dochází ku vnikání jejího živlu do Jižní i střední Ameriky, západní Indie a pod. Obšírný je přehled Ameriky, kde anglosasští národové zavírají dveře před přílivem žluté rassy, omezujíce i emigraci evropskou. Australie čelí při svém sousedství s Čínou a Japonskem nepřetržitě nátlaku žluté emigrace; přijímá značnou evropskou emigraci, ale poněvadž tato emigrace je ponejvíce chudá a země potřebuje kapitálu, upadají tu vystěhovalci v novou nezaměstnanost, která nabývá někdy i velmi vážného významu.

Podle statistiky přistěhovalo se v letech 1920—1924 do Severní Ameriky 2,332.892, do Jižní Ameriky 1,074.050, do Australie a oceánských

*) Verlag des Internationalen Gewerkschaftsbundes, 31 Tesselschadestraat, Amsterdam, 1926.

ostrovů 505.189 a do Afriky 76.708, celkem 3,988.839 osob. Na tomto vystěhovalectví se podílí 18 evropských zemí takto:

Země:	od 1920—1924 vystěhovalo se celkem osob	v procentech obyvatelstva země
Italie	1,540.000	3.97
Velká Britanie	1,070.000	2.42
Portugalsko	146.433	2.35
Španělsko	457.000	2.14
Belgie	129.000	1.77
Polsko	447.000	1.70
Norsko	43.000	1.65
Československo	180.000	1.32
Finsko	40.000	1.17
Švýcarsko	34.000	0.89
Dánsko	39.000	0.84
Rakousko	39.000	0.60
Rumunsko	92.000	0.58
Jugoslavie	52.000	0.44
Německo	242.000	0.40
Holandsko	20.000	0.29

Pokud se barevných rass týče, žilo v r. 1921 mimo hranice svých vlastí 8,867.520 Číňanů, 2,002.700 Indů a 631.500 Japonců.

Bohatý a nesnadno tlumočitelný je materiál, pojednávající o otázkách vystěhovalectví v každé jednotlivé evropské zemi i v každém politickém obvodu veškerých dílů světa. Můžeme zaznamenati jen nejzajímavější:

Z Belgie se vystěhovalo 1920: 9.384, 1921: 2.200, 1922: 927, 1923: 2.256 a 1924: 2.922 osoby; vystěhovalectví směřuje hlavně do severní Francie, představujíc tu desetinu místního obyvatelstva — ponejvíce Vlámů, kteří však po válce jsou v zemědělských krajích vytlačováni Poláky a Slováky. Přistěhovalectví směřuje hlavně do belgických uhelných revírů. V r. 1925 bylo v Belgii 20.000 cizích dělníků, ponejvíce Italů; českých dělníků asi 400. Z Dánska (1924: 6.319 vystěhovalců) ubírá se emigrace hlavně do Spojených států a Kanady, a do země přicházejí na letní práce zemědělské hlavně polské dělnice (1924: 1.300). Z Německa vystěhovalo se r. 1924: 58.637 dělníků, převážně do Spojených států; pro cizí dělníky bylo v Německu 1923 vydáno 226.526 pracovních legitimací, z čehož 19.756 bylo nově přibylých dělníků. Ze zahraničních jenom polští dělníci měli 118.920 pracovních legitimací, a z nich zemědělských dělníků bylo 103.520. Před válkou bylo Německo významnou přistěhovaleckou zemí, neboť jenom rakouských a ruských dělníků pracovalo v Německu r. 1913 přes 600.000.

Francie je významna pouze pro přistěhovalectví. Conf. Gen. du Travail odhadovala počet ve Francii zaměstnaných cizích dělníků na dva miliony — 800.000 Italů, skoro půl milionu Poláků, dále velký počet Belgičanů, Švýcarů, Rusů a 39.591 Čechoslováků. Anglie vyvezla v r. 1924 na 150.000 svých příslušníků, ponejvíce do svých vlastních dominií a za stálé

platnosti svého zákona z r. 1919 téměř zamezuje přistěhovalectví. Italie se svým ročním populačním přírůstkem asi 430.000 duší vyvezla v roce 1924: 401.686 pracovních sil. Z Jugoslavie vystěhovalo se r. 1924: 17.238 osob, proti čemuž se do země přistěhovalo r. 1923: 5000 cizích dělníků; v Jugoslavii se nachází 700.000 Němců a značně i Rakušanů. Z Rakouska odešlo v letech 1919—1920: 40.000 lidí za moře a v r. 1924 do země přišlo 9.697 cizích příslušníků, z čehož 3105 Čechoslováků. Polsko vyvezlo v r. 1924: 40.647 svých příslušníků, z čehož téměř polovici za moře a dvě třetiny do zemědělství. Malé Portugalsko mělo r. 1924: 22.279 vystěhovalců, Rumunsko 10.434 (přistěhovalců 9.961, z čehož Čechoslováků 1509), z Ruska se jednotlivě v r. 1924 vystěhovalo 70.000 osob, při čemž v letech 1922—1924 nebyl počet přistěhovalců větší jak 2500; Španělsko vyslalo r. 1924 do ciziny 86.920 lidí, Švédsko 6812 (přistěhovalců r. 1923 bylo 5.827), Švýcarsko 4.140, Československo r. 1924 25.677 (přistěhovalců 8731) atd.

Emigrační a immigrační pohyby v ostatních světových dílech jsou rozměrů mnohem povážlivějších, nelze však bohatá data o nich podrobněji uvádět. Zajímavá jsou data, týkající se Spojených států, kam se v letech 1911—1920 přistěhovalo 4,368.453 osob, a v letech 1921—1924 1,541.008 lidí. (V prvém období 3.426, a ve druhém 80.819 Čechoslováků.) Od r. 1924 do r. 1927 připouští americký immigrační zákon kvotu 164.667 přistěhovalců (v r. 1922 činila kvota 356.995 osob). Naše kvota činí 3.973 (1922: 14.282). Z přistěhovalectví jsou vyloučeni: Číňané zákonem z r. 1882, Japonci a Indové rozhodnutím Nejvyššího soudu z r. 1923, Korejci a jihoameričtí Indiáni rozhodnutím okresních soudů, Arménci a příslušníci Syrie, o kterých zákaz však není upraven. Immigrační problém vede tu přímo k vytyčování přísných rassových přehrad, čímž vzniká nový činitel mezinárodního napětí i konfliktů, jenž do budoucna budí velké znepokojení.

Mr. Brown věnuje značnou pozornost i povolání vystěhovalců. Uvádí, že v roce 1923—1924 bylo ne méně než 150.694 vyučených dělníků z celkového počtu 706.896 přistěhovalců, kteří v této době přibyli do Spojených států; ze zemědělství pocházelo 28.000 dělníků a 20.000 sedláků. V r. 1923 vystěhovalo se z 11 evropských států 422.071 dělníků, z nichž ze zemědělství pocházelo 61.023 (14.4%), průmyslu a hornictví 111.785 (26.5%), z dopravy a obchodu 42.741 (10.1%), z domácího zaměstnání a z pomocné práce 67.881 (16.1%), z volných povolání a veřejného zaměstnání 15.138 (3.6%), z jiných a neznámých povolání 123.530 (29.3%). Z immigračních států jedině Spojené státy a dříve také Jižní Afrika připouštěly větší počet kvalifikovaného dělnictva. Australie a Nový Zéland zejména bojují velmi ostře proti přistěhovalectví vyučeného dělnictva. Stává se, že vystěhovalci specialisují se na určitá odvětví. Norové a Švédové jsou ponejvíce zaměstnáni v oboru zpracovávání dřeva, židovští přistěhovalci věnují se v Americe ponejvíce krejčovství a výrobě obuvi, Řekové bývají čističi bot a vyhledávají zaměstnání v hotelích a hostinství, Belgičané bývají skláři atd.

Ohromné rozměry, jichž mezinárodní stěhování nabylo, vedly prakticky k úplnému zrušení zásady volného pohybu, již v r. 1791 formulovala Revoluce francouzská. Nejdříve počaly být přistěhovalectví kladeny obtíže z důvodů zdravotních, morálních, poté i politických, nyní však jsou to

výlučně důvody hospodářské, jež uzavírají hranice států přílivu pracovních sil z venčí. Je to domácí dělnictvo samo, které namnoze se staví proti immigraci konkurenčních sil. Mimo Evropu jsou pak rasové pohnutky velmi silným činitelem, zabraňujícím přistěhovalectví. — Číňanům je zakázána Kanada, Ecuador, Kuba, Panama, Salvador a Spojené státy, Japoncům rovněž Spojené státy, všem Asiatům Costa Rica, Quatemala a Jižní Afrika; Arabům, Arménům, Indům, Turkům a příslušníkům Syrie Kanada, Costa Rica, Haiti, Natalsko a Panama, africkým Negrům a Cikánům Paraguay a Kolumbie veškerým barevným přistěhovalcům.

Byla ovšem vytvořena i péče o ochranu vystěhovalců, zpravidla to chudých a bezbranných lidí, a uzavírány jsou mateřskými státy s immigračními zeměmi zvláštní smlouvy, tuto ochranu vymiňující a zabezpečující. Smlouvy zejména uzavřely Italie, přejímající vedení na mezinár. vystěhovaleckých konferencích, Československo, Rakousko a Polsko. K ochraně vystěhovalců ovšem také slouží smlouvy, upravující opatřování informací vystěhovalcům, zakazující vystěhovaleckou propagandu, omezující soukromé agentury, zřizující veřejné fondy pro vystěhovalce, usnadňující zpětné přistěhovalectví, zřizující vystěhovalecké attaché při cizích legacích, zařizující lékařskou prohlídku před odcestováním, zakazující verbovací agenty a půjčky, chránící úspory vystěhovalců, zakazující vybírání záloh a dbající při výchově a vyučování problému vystěhovaleckého.

Paralelní péče je věnována též sociální ochraně přistěhovalých dělníků a jejich podřízení organisačním povinnostem. Franko-polská smlouva přiznává přistěhovalcům právo, pracovati, kde práci mohou nalézti, jejich mzdy a všeobecné pracovní poměry musí odpovídati hodnocení domácího dělnictva. Přistěhovalí dělníci požívají ochrany francouzské odborové organisace, musí však sami býti organisováni. Podobně jsou vymezeny povinnosti a práva přistěhovalců v řadě jiných států.

Problémem je vyřešení účasti přistěhovalého dělnictva na domácím sociálně-pojišťovacím zákonodárství, jako sociálním pojištění, nemocenském, úrazovém a invalidním pojištění, pojištění v případě staroby, ovdovění a osiření a posléze v případě nezaměstnanosti. Pokud se týče případů úrazů, jsou cizozemští dělníci roztříděni ve tři skupiny: buď státy zaručují svému dělnictvu navzájem rovnost, nebo mají o těchto případech vzájemné úmluvy a nebo jsou státy, které při přistěhovalcích činí rozdíly. Při nemocenském pojištění požívají vystěhovalci rovnoprávnosti a zabezpečení v těch zemích, kde je nem. pojištění povinné a různé postavení, kde je systém nemocenského pojištění dobrovolný. Při pojištění invalidním, starobním a u rent vdov a sirotků je nerovnost v postavení přistěhovalců značnější: dělníci jsou buďto k pojištění připuštěni za podmínky vzájemnosti, nebo se jim zastavuje důchod, nebydlí-li pojištěnec v zemi (Československo), nebo se státní příspěvek zadržuje (Československo, Italie), nebo i příspěvek zaměstnavatelů (Belgie, Francie). O pojištění proti nezaměstnanosti existuje smlouva, ratifikovaná dosud dvaceti státy, jíž se zaručuje vzájemná rovnost v podmínkách pojišťovacích. Vůbec princip vzájemnosti nabývá v sociálně-politických stycích jednotlivých států stále větší platnosti a stane se zajisté základem potřebné mezinárodní unifikace sociálního zákonodárství.

Po obšírném a jistě nesnadném praktickém mezinárodním přehledu otázky vystěhovalecké vraťme se k činitelům, kteří k vystěhovalectví vedou. Stěhování je přirozený faktor, který přispívá k vyrovnávání životní základny v různých dílech světa. V jednotlivostech je činitelů vystěhovaleckého hnutí veliký počet. Světová válka provedla politické a hospodářské změny, které na postavení pracujících tříd mají velký vliv a vyhrocují jen tendenci emigrační. Vystěhovalectví stalo se prostředkem, jímž se léčí hospodářské obtíže. Jsou jen tři cesty, jimiž možno se dostati z emigračního problému: buď se budou státy industrialisovat, nebo musí pokračovati ve vystěhovalectví do zemí, které jsou schopny příliv cizího dělnictva zaměstnat anebo bude nutno omezovat populaci. Ač autor nesdílí teorii, že vystěhovalectví je následek přelidnění — které neexistuje — přece klade otázku, je-li emigrační politika řešením otázky přelidnění světa. Spíše se obává, že vystěhovalectví odvádí pozornost veřejnosti od základních jeho příčin. Vystěhovalectví není řešením přelidnění, nýbrž zvýšení produkce nebo stabilisace počtu porodů (buď zvýšením věku ženitby, dobrovolným omezováním početnosti rodin a omezováním pohlavního styku osob duševně méněcenných). Vystěhovalectví právě vede k přelidnění; vystěhovalectví z Evropy v 19. století nijak Evropu neodlidnilo. Vystěhovalectvím se problém přelidnění vůbec nedá řešit. Jádrem problému je dosažení vyšší životní úrovně, jemuž musí platit všechny snahy národohospodářů.

Na závěr je si všimnouti usnesení vystěhovaleckého kongresu, konaného v Římě r. 1924, Mezinárodní konference soukromých společností pro ochranu pocestných, jakož i projevů odborových central jednotlivých států a odborových sjezdů i svazů. Ze všech těchto projevů vysvítá neobyčejná mnohostrannost otázky: problém životní míry pracujících vrstev v každém z jednotlivých států, problém ochrany a kontroly vystěhovalců, problém asimilace z vystěhovalectví vznikající, problém hospodářského nacionalismu, pronikavě se v době poválečné uplatňujícího atd. Po mínění autorově bude dělnictvo nuceno zabývati se alternativou: a) přelidnění s provázejícím je všeobecným zhoršováním životní míry, b) hromadného vystěhovalectví, které dělnictvo immigrační země poškozuje a jeho životní poměry zhoršuje, c) války, se snahou vystěhovalectví, přes všechen odpor prosadit nebo umožnit další industrialisaci přelidněné země, d) omezování obyvatelstva.

Jako metodu positivního řešení mezinárodního vystěhovaleckého problému navrhuje J. W. Brown utvoření mezinárodního úřadu pro vystěhovalectví a přistěhovalectví, jehož funkce by byly: určovati rozsah vystěhovalectví zahraničního s pobočními emigračními kancelářemi, které by fungovaly v každém dotčeném státě; vypracovával by spolu s těmito emigračními kancelářemi v jednotlivých zemích smlouvy o vystěhovalectví jednající, jež by upravovaly emigrační otázku od státu ke státu; smlouvy by se týkaly mzdové a pracovní parity vystěhovalců, jejich sociálně-politické ochrany, stanovily by normy pro cestovní ochranu vystěhovalců, o jejich cestovních pasech, visech a lékařské prohlídce, vyměňovaly by si informace o immigračních potřebách jednotlivých zemí a jejich hospodářských a průmyslových poměrech a specielně by činnost státních central záležela

v tom, aby důkladně informovaly vystěhovalce o mzdách, poměrech a podmínkách zemí immigračních, aby podporovaly mezinárodní úřad v jednání o smlouvy vystěhovalecké mezi jednotlivými státy, aby kontrolovaly vystěhovaleckou propagandu, aby spolupracovaly s mezinárodním úřadem při uzavírání dohod o počtu vystěhovaleckého kontingentu, aby dohlížely, by vystěhovalců nebylo zneužíváno ke stávkokazeckým službám a pod. Proto musilo by míti odborové hnutí silné zastoupení jak v mezinárodní ústředně, tak i v jejích státních odbočkách. Při státních centrálách působili by organisátoři, kteří by konali drobné služby, jako opatřování jízdních lístků, míst v lodních kabinách, míst ve vlacích, poskytování pokynů o přesedání, doporučování a zajišťování nocleh̊, pomoc při nákupech potravin, tlumočení a nesčetné jiné způsoby pomoci.

Mr. Brown navrhuje také založiti zvláštní mezinárodní vystěhovalecký fond, k němuž by přispívaly odborové centrály jednotlivých zemí a jenž by sloužil organisaci veškeré ochrany dělnických vystěhovalců: byl by z tohoto fondu také vydáván příslušný tisk, případně přílohy k odborovým časopisům a pod. Vystěhuje-li se organisovaný dělník, je třeba zařídit, aby hned získal členství své odborové organisace v zemi immigrační, aby i pro něho platily stejné stanovy odborových svazů v zemi jeho nového zaměstnání, aby mu byly započteny příspěvky, které byl zaplatil do své organisace v mateřské zemi a aby po určité době (na př. dvouleté) získával již právo býti volen za funkcionáře a pod.

Potud objemná studie, opírající se o hojnou mezinárodní literaturu, pojednávající o problému sociální emigrace. U nás, v zemi, která je především živě interesována na otázce mezinárodního vystěhovalectví, zasluhují výroky Brownovy zvláštní pozornosti. Svou bohatou statistickou výzbrojí, svým vyčerpávajícím obsahem, svojí odbornou a střízlivou objektivitou, je práce J. W. Browna prostě mezinárodní událostí.

Dr. Petr Zenkl:

O sociální péči hlavního města Prahy.

(Pokračování.)

Na účet zemského fondu sirotčího bylo vyplaceno v r. 1926 432 dětem Kč 66.559.53. Na ošacení školní mládeže byly poukázány roku 1926 jednotlivým místním radám z celkové sumy Kč 299.000.— částky, vypadající na ten který obvod podle počtu zapsaných školních dítek a podle sociálních poměrů za tím účelem, aby po návrhu sociálních důvěrníků a v dohodě s Okresními péčemi, resp. Péčemi o mládež za ně opatřily chudé mládeži obuv a šatstvo. Místo dřívějšího hromadného podělování byla zásadně dána přednost přídělu šatů a obuvi zcela individuelnímu, kdy a kde bylo třeba.

Velmi důležitým úkolem péče o mládež, náležejícím do tohoto oboru, jest vedle podílení dětí učebnými pomůckami (r. 1926 Kč 1,000.000.—) stravování školní mládeže. Proti dřívějšímu způ-